

Remény nélkül – LA-i utazás után (vegyes technika, vászon, 200 × 300 cm, 2018)

SZAKOLCZAY LAJOS

Boldogságfutamok

Kiss Márti kiállítása a Forrás Galériában

Ha a bioromantikától leereszkedünk a biovalóságig, azonnal észleljük, hogy a természeti tünemény – kert, horhosok, fák, gyökerek, nádas – miként válik egy életforma, művészi *ars poetica* kifejezőjévé. Valóság-élményével, tágasságával? Azzal is, de még inkább a benne rejlő erő, az érzelmeket fölkorbácsoló futam – a felvidéki (csallóközi) Kiss Márti esetében nyugodtan beszélhetünk boldogságfutamról – személyiségrajzot ugyancsak magában rejtő elevenségével.

Honnan ez a horizontot horizontra növelő tágasság? A földközeli gyermekkori élmények éppúgy

Elhangzott Kiss Márti felvidéki/csallóközi festőművész kiállításának megnyitóján a budapesti Forrás Galériában, 2019. április 17-én.

szerepet játszanak ebben – sosem csörgősipkával, de a föld nehéz légzésével –, mint a fokról fokra növekvő műveltségélmény. S kiváltképp a tanításban – a fiatal művész a dunaszerdahelyi Várbéry Ármin Alapiskola tanára –, a gyermekekkel való szem- és értelemnyitogató foglalkozásban megnyilvánuló szeretet.

Azt gondolhatnánk, hogy ennek az érzelmekiáradásnak nincs esztétikuma, hiszen a nevelő és diák közötti viszony – jóllehet a társas gondolkodás egy életre kihat – csupán magatartásforma. Lehet. Ám itt úgy fogalmazódik meg az alkotás gyönyöre, hogy a képzőművészeti klasszikusok (Munkácsy Mihály, Jean-Francois Millet) egy-egy művét kinagyító, illetve motívumait másoló diákok elemeket szolgáltatnak a festőművész-tanár számára. Aki megköszöni a kis „művésztársak” munkáját. Közös műalkotás, közös ihlet? Nem. Csupán a képzőművészetben (a képzőművészeti gondolkodásban) rejlő végtelen szeretet kinyilvánítása.

Amelyben, azzal, hogy magához öleli az egész világot, Kiss Márti tobzódik. Expresszív ecsetje által

még a hagyományos realista ábrázolás is – szó sincs zsánerképről – megemelkedik. Elsőbben a fura helyzetek, a szemlélődő és önmagát világkikiáltóvá-világunttá álmódó hősök miatt (*Ceruzaszedő lányok* – 2019; *Ásító diák* – 2019).

A művész, bár nagyméretű organikus tájképei szinte a valóságghú és nonfiguratív ábrázolás mód – sűrű létvalóság – között tallóznak, szerencsére nem mond le a figuralitásról. Alakjai azáltal, hogy csaknem beleégnék a környezetbe (a növénykoszorú mint háttér érzelmét fölcsiholó-megnyugtató erő) – lásd az *Otthon* című, itt szétbontott triptichont (2018) –, egyúttal valamilyen profán szabadságfogalom megtestesítői. A *Magányos dió* (2018) rendezett rendtelenségében is érzékelhető – udvarra húzódott a tanítás (képzőművészeti szakkör) – a várható élmény intenzitása. A tömeg (festőtanoncok garmadája) valamikor el fogja lepni a kertet. A kép ereje épp az *egyedüliségben*, a magányos, várakozó oktató – kép-mutogató – előkészítő munkáját dokumentáló, reménytelen „magány” megragadásában van.

A föld nehéz légzése, a napsütés – légvibráló kozmosz – percenkénti változása, az alatt röpdülő fény szántóföldet, növényt megsebző útja nagyon is kijelöli, hogy hol vagyunk. A Csallóközben. Nem feltétlen szükséges a politika nemzeti kisebbségre nehezedő bakugrásait idevonunk, hogy érzékeljük, ez a táj, ez a létvalóság magába itta a történelem megannyi kalodájának súlyát. Nagybányán süt a nap, táncos kedvében folydogál a Zazar, az ég nem ereszkedik a földre. Mások a fényviszonyok, ha valaki egy mezőn megülő boglyát akar megfesteni, az röpdül.

Kiss Márti tájképei – a művész jobbára ebben a tematikában a lenyűgöző – komor szépségek. Az orga-

nikus lét természettől, embertől harsogóan megfáradt tonnait hordozzák. A kérges, megcsontosodott föld, fű, sás, gyökér, lefejezett napraforgó zsúfolt szerkezetű kacskaringójában mintha az emberi küzdés és sorssal szembeni helyállás leledzene. Visszafogott fény- és színsziporka, hogy a nézőt gondolkodásra készítse az Isten hidege (*Domináns I.* – 2016; *Hiddeget érzek* – 2017). Némelykor a faktúra, a csaknem felületi plasztika érzékelteti a felfedezés mámorában is expresszív ecset *önkifejezői* útját.

Se szeri, se száma azon festményeknek – ebből a szempontból a kisméretű remek (Műhelyemből 1–2 – 2018; *Az iszap részletei* – 2016) a nagyméretű tablóktól, a lírától a dráma felé haladva, alig különböznek –, amelyek bármily nivós magyar vagy nemzetközi tárlat ékei lehetnének. Kokas Ignác izzó Ginzája is megkaphatná rokonérzésű párját, ha a Magyar Nemzeti Galéria megvásárolná – miért ne álmodozunk – a fiatal csallóközi festőművész óriás tablójából (*Remény* – 2017; *Remény nélkül – LA-i utazás után* – 2018) legalább az egyiket. A *Remény* mint földabrosz a napraforgótábla kiszenvedett, egy kissé emberekre emlékeztető alakjait próbálja megmenteni a bekövetkezhető (?) borzalmaktól (innen a táblán lévő sárgás fény biztatása). A *Remény nélkül...* kíméletlen látomása (reális létvalósága?) pedig abban válik iszonytató ítéletté, hogy a munkától, éhezéstől halálosan kimerült testek a kompozícióban – minő csatatérre vált a mező? – valósággal tájszerkezeti elemmé válnak.

Nyilván a főntebb említett értékörző, s azt továbbító gesztustól nem függ Kiss Márti nagy reményekre jogosító pályájának kiteljesedése, ám jelzésértékű lehetne a határon túli magyar képzőművészet jelesei-nek a megbecsülésére.

Látogasson el a Magyar Napló webáruházába, ahol kedvezményes áron vásárolhatja meg kiadványainkat:

Vers • Próza • Dráma • A Magyar Irodalom Zsebkönyvtára

Nyitott Műhely albumsorozat • Mesekönyvek

Németh László irodalomtörténete • Ismeretterjesztő könyvek • Műfordítások • Művészeti albumok • Szociográfia • Irodalomtörténet, tanulmány, esszé • Antológiák

► www.magyarnaplo.hu